

پیگیری چهار ساله خانم‌های استفاده‌کننده آی یو دی

در مراکز بهداشتی - درمانی قزوین

دکتر فریبا الماسی* دکتر سعید آصف‌زاده*

A four year follow-up of IUD users in Qazvin

F. Almasi

S. Asefzadeh

□ Abstract

Background : IUD is a sure method of contraception which is not commonly used in Iran.

Objective : To determine the incidence rate of IUD expulsion and its side-effects during the four years of use among women in Qazvin.

Methods : 1056 IUD users were followed up for four years. The data were collected and analyzed by survival analysis.

Findings : According to the findings, the mean age of the subjects was 25.7 ± 5.78 . It was found that the probability of expulsion is 4.97 per 100 person-year, accumulated incidence rate 11.1%, failure rate 39 per 100 person-year, and the average of life span is about 13-18 months.

Conclusion : Expulsion is highest in the first year of use. If cases are carefully chosen for implantation, the effective life of the device will increase.

Keywords : IUD

□ چکیده

زمینه : آی یو دی وسیله‌ای مطمئن در پیشگیری از بارداری است که در کشور ما نسبت به سایر روش‌ها کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

هدف : این مطالعه به منظور تعیین بروز خروج دستگاه و عوارض آن در کل چهار سال انجام شد.

مواد و روش‌ها : ۱۰۵۶ خانم که در سال ۱۳۷۲ در مراکز بهداشتی - درمانی شهر قزوین آی یو دی گذاشته بودند، مورد پیگیری چهار ساله قرار گرفتند و داده‌ها با روش تحلیل بقا تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها : میانگین سنی زنان $25/7 \pm 5/87$ سال بود. احتمال خروج آی یو دی ۴/۹۷٪ شخص-سال و احتمال بروز تجمع آن ۱۱/۱٪ بود. متوسط مدت حفظ آی یو دی ۲۰/۶ ماه برای هر نفر برآورد شد. نرخ شکست این وسیله یا احتمال بروز حاملگی ۳۹٪ در سال برای هر فرد محاسبه شد. ۱۳۶ نفر از مصرف‌کنندگان (۱۲/۸٪) تا پایان چهار سال هیچ‌گونه شکایتی نداشتند. احتمال بروز خروج خودبخودی ۴/۹٪، بروز ترشح ۶/۹٪، بروز خونریزی ۷/۸٪ شخص-سال برآورد شد.

نتیجه‌گیری : نرخ خروج آی یو دی به ویژه در سال اول بالا است. در صورتی که موارد با دقت بیشتری انتخاب شوند کارایی استفاده از آن افزایش خواهد یافت.

کلید واژه‌ها : آی یو دی

□ مقدمه :

تحلیل داده‌ها براساس جدول عمر (تحلیل بقا) بود و جامعه مطالعه تمام خانم‌هایی بودند که در سال ۱۳۷۲ در دوازده مرکز بهداشتی - درمانی شهر قزوین برای آنها آی یو دی گذاشته شده بود. این افراد مدت چهار سال مورد پیگیری قرار گرفتند. پیگیری طبق روش جاری در مراکز بهداشتی - درمانی، در مقاطع زمانی یک هفته، یک ماه، سه ماه و سپس هر ۶ ماه یک بار انجام شد و داده‌ها در چک لیست ثبت گردید.

□ یافته‌ها :

در سال ۱۳۷۲ تعداد ۱۰۹۴ مورد آی یو دی در مراکز ذکر شده برای خانم‌ها گذاشته شده بود. از این تعداد ۶ مورد از نوع CUT 200، ۳۱ مورد از نوع مولتی لود و بقیه یعنی ۱۰۵۶ مورد از نوع CUT 380A بودند. لذا به منظور کاهش احتمال خطا، ۱۰۵۶ مورد که از آی یو دی CUT 380A استفاده کرده بودند پیگیری شدند. از ۱۰۵۶ خانم، ۲۷ نفر (۲/۵ درصد) اصلاً برای پیگیری مراجعه نکردند. ۴۸۰ نفر (۴۵/۴۵ درصد) قبل از پایان چهار سال آی یو دی را خارج کردند و ۳۳۶ نفر (۳۱/۸ درصد) تا پایان پیگیری در مطالعه قرار داشتند. بقیه (۲۱۳ نفر) در مقاطع زمانی مختلف به دلایل گوناگون از مطالعه خارج شدند.

دامنه سنی افراد بین ۱۵ تا ۴۹ سال بود. بیشترین آنها (۳۴/۲ درصد) در گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ سال و کمترین آنها (۰/۳ درصد) در گروه سنی ۴۵ تا ۴۹ سال قرار داشتند. میانگین سنی آنها ۲۵/۷ سال با انحراف معیار ۵/۸۷ بود.

از نظر تعداد فرزند، ۶۷۰ نفر (۶۳/۵ درصد) یک یا دو فرزند و بقیه (۳۶/۵ درصد) سه فرزند یا بیشتر داشتند. میانگین تعداد فرزند ۲/۳۴ با انحراف معیار

در چند ساله اخیر به دلیل رشد ناموزون جمعیت، کشور ایران توجه خاصی به مسئله تنظیم خانواده معطوف داشته است. لذا افزایش آگاهی مردم نسبت به استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری و در دسترس قرار دادن روش‌های ایمن، ساده و مطمئن از سیاست‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. آی یو دی در مقایسه با نورپلنت روش نسبتاً ارزانی است. اگر فرد استفاده کننده درست انتخاب شود، قبل از گذاشتن آی یو دی مشاوره کافی و صحیح انجام گیرد و وسیله درست گذاشته شود، بی خطر است و نیاز به یادآوری جهت مصرف روزانه ندارد. (۳) البته هر چند ماه یک بار باید معاینه انجام شود. از سوی دیگر نرخ عدم موفقیت آن در مقایسه با برخی از روش‌ها مثل کاندوم پایین است و احتمال حاملگی با آن چندان بالاتر از قرص و نورپلنت نیست. اثر آن طولانی مدت و برگشت پذیر است (۴) و هر زمان که خانمی بخواهد حامله شود با خروج این وسیله احتمال حاملگی به همان حد قبل باز می‌گردد. بنابراین آی یو دی تمام خصوصیات یک وسیله ضد بارداری خوب را داراست اما در کشور ما مورد استقبال کافی قرار نگرفته است. در آمارگیری معاونت بهداشتی قزوین در سال ۱۳۷۴ میزان استفاده از آی یو دی فقط ۸ درصد روش‌های پیشگیری بوده است. بنابراین انجام مطالعه‌ای به منظور پیگیری نسبتاً طولانی استفاده کنندگان از آی یو دی ضروری به نظر می‌رسید تا عوارض، میزان و علل خروج آی یو دی تا حدودی مشخص گردد.

□ مواد و روش‌ها :

روش مطالعه توصیفی - تحلیلی (طولی) و روش

سی ام خروج خود به خود روی نداده بود. احتمال خروج آی یو دی قبل از چهار سال در این بررسی حدود ۵ در یکصد نفر سال بود (نمودار شماره ۲).

در این بررسی میزان خروج خود به خود آی یو دی در سال اول ۹/۶ درصد بود. ۱۵/۶۲ درصد موارد خروج آی یو دی (خروج خود به خود + سایر علل خروج) در ۶ ماهه دوم روی داد. به طور کلی ۴۷ درصد موارد خروج آی یو دی در سال اول و مدت متوسط نگهداری آن ۲۰/۶ ماه بود.

(این رقم از تعداد نفر-ماه کل تقسیم بر ۱۰۲۹ نفر به دست آمده است. ماه ۲۰/۶ = $\frac{1770 \times 12}{1029}$).

در طی مدت پیگیری ۷ نفر به علت بروز حاملگی آی یو دی را خارج کردند که ۱ مورد سه ماه، ۱ مورد یازده ماه، ۲ مورد دوازده ماه، ۱ مورد هیجده ماه و ۱ مورد بیست ماه پس از گذاشتن آی یو دی اتفاق افتاد. نرخ شکست روش‌های ضد بارداری براساس قانون پرل (Pearle) به شرح زیر محاسبه و معادل ۰/۳۹ در یکصد نفر سال تعیین شد.

در یکصد نفر سال ۰-۳۹ × ۱۲ = $\frac{\text{تعداد حاملگی (Y)}}{\text{تعداد ماه‌های مصرف (1770 \times 12)}} - \text{نرخ شکست}$

۱/۳ بود.

در ۴۸۰ نفری که آی یو دی را قبل از پایان چهار سال خارج کردند بیشترین علل خروج به ترتیب عبارت بودند از: خونریزی (۲۵/۸ درصد)، ترشح (۲۲ درصد) و خروج خودبخود (۱۸/۳ درصد). علل دیگر کمتر شایع بودند.

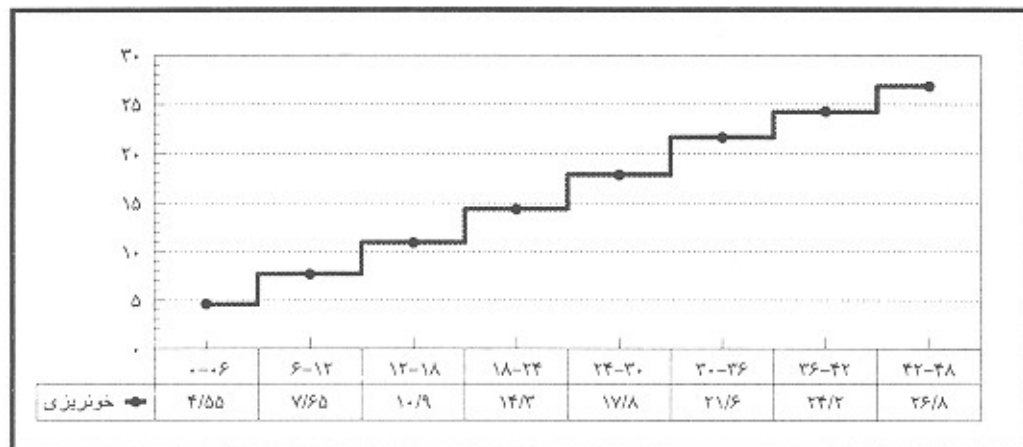
اولین علت خروج آی یو دی خونریزی و شایع‌ترین زمان خروج (۱۵/۷ درصد) ماه‌های ۱۳ تا ۱۸ بود. احتمال بروز خونریزی با استفاده از تحلیل بقا ۷/۸ در یکصد نفر سال بود (نمودار شماره ۱).

دومین دلیل شایع خروج آی یو دی ترشح بود و شایع‌ترین زمان خروج ماه‌های ۱۲ تا ۱۸ (۱۸/۱ درصد)، ماه‌های ۳۱ تا ۳۶ (۱۶/۲ درصد) و سپس ماه‌های ۷ تا ۱۲ (۱۵/۲ درصد) بود. ۱۷ نفر نیز آی یو دی را قبل از پایان ۶ ماه به علت ترشح خارج کردند. احتمال بروز ترشح با استفاده از تحلیل ۶/۹ در یکصد نفر سال بود.

در ۸۸ نفر آی یو دی خود به خود خارج شده بود که میزان خروج در هفته اول ۲۶/۱ درصد و در ماه‌های اول تا پایان ماه سوم ۳۷/۵ درصد بود. پس از ماه

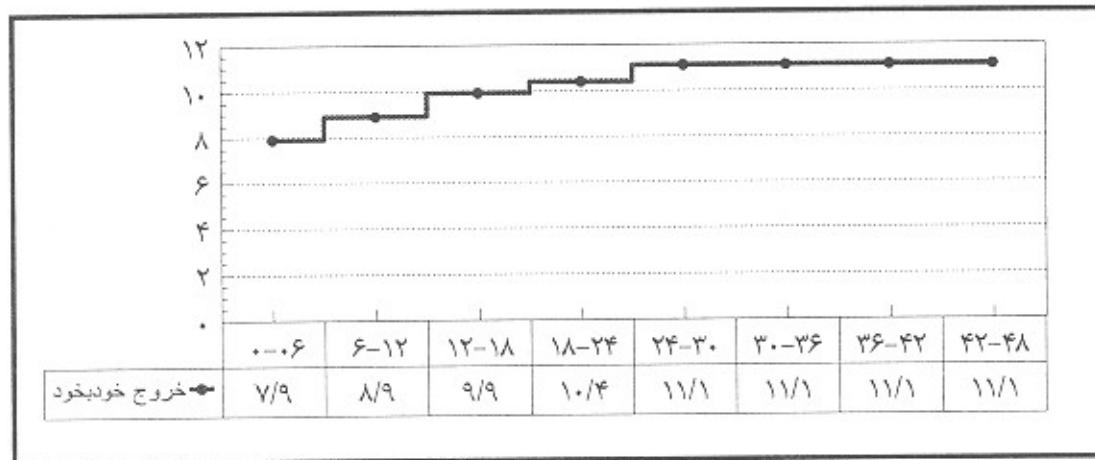
نمودار ۱:

بروز تجمعی خونریزی (برحسب ماه)

نمودار ۲:

بروز تجمعی خروج خود به خودی آی یو دی (برحسب ماه)

بحث و نتیجه‌گیری:

کردند. بنابر این انتخاب و معاینه دقیق خانم‌ها قبل از اقدام به گذاردن آی یو دی مهم است. همچنین میانگین مصرف آی یو دی حدود ۲۰/۶ ماه (کمتر از ۲ سال) بود که در واقع در شرایط کنونی که برای آی یو دی حدود ۶ زوج سال در نظر گرفته می‌شود حدود $\frac{1}{4}$ اثر بخشی خود را دارد.

در این بررسی نیز مانند آمارهای غربی با افزایش مدت مصرف، میزان شکست و خارج سازی به علت عفونت و خونریزی کاهش یافت. نرخ شکست در کل چهار سال حدود ۰/۳۹ درصد بود که در کشورهای غربی برای CUT 380A یک درصد در سال گزارش شده است.^(۲) البته این اختلاف شاید به دلیل عدم مراجعه خیلی از موارد بروز حاملگی برای پیگیری بعدی باشد. به هر حال اگرچه این مطالعه به لحاظ پیگیری موارد و دسترسی به اطلاعات با مشکلاتی مواجه بوده که معمولاً در جامعه ما قابل پیش‌بینی است، ولی سعی شد با استفاده از روش‌های آماری

اگرچه آی یو دی یک وسیله مطمئن ضد بارداری است ولی در ایران در مقایسه با سایر جوامع مورد استقبال قرار نگرفته است. این بررسی نشان داد که ۴۵ درصد زنان مورد مطالعه قبل از پایان چهار سال آی یو دی را خارج نموده‌اند. ۱۸/۳ درصد موارد خروج به علت خروج خود به خودی بوده و ۹۳ درصد موارد خروج خود به خودی در سال اول و اغلب آن در هفته و ماه اول بوده است. در صورتی که براساس آمار کشورهای غربی فقط ۱۵ درصد خانم‌ها در سال اول آی یو دی را اغلب به علت خونریزی زیاد یا درد خارج می‌کنند.^(۵) احتمالاً خروج خود به خود در این بررسی به علت تکنیک غلط گذاشتن آی یو دی بوده است.

در این بررسی ۱۲ درصد به سبب تمایل به حاملگی، ۳/۶ درصد به سبب تمایل به استفاده از سایر روش‌های جلوگیری از بارداری و حدود ۵۰ درصد به علت خونریزی یا ترشح آی یو دی را خارج

contracept 1992 Dec ; 8 (4) : 275-80

3. Farr G , Amatya R. *Contraceptive efficiency of the copper 380 A and copper 200 Intra uteruse devices. Contraception 1994 Mar ; 40 (3) : 331-43*

4. Garland SM , Rawling D. *Pelvic actinomycosis in association with an intrauterine device. Obstet Gynecol 1993 Feb ; 331 (1) : 96-8*

5. Weisberg E , Fraser I , Gross S. *The decline in popularity of the intrauterine devices. Med J Aust 1994 Jan ; 160 (1) : 19-21*

حداکثر بهره‌برداری ممکن از داده‌ها به عمل آید.
در نهایت می‌توان اظهار داشت که دقت در انتخاب خانم‌ها، آموزش کافی ماماها و معاینه و مشاوره لازم می‌تواند اثربخشی این وسیله و تمایل خانم‌ها به استفاده از آن را افزایش دهد.

📖 مراجع :

1. Anwar M. *An evaluation of IUD insertion by a non - clinical delivery system. Adv contracept 1992 Dec ; 8 (4) : 303-12*
2. Diaz J et al. *Evaluation of the performance of the copper - 1380 A IUD up to ten years. Adv-*